

NĚKTERÉ OTÁZKY ORGANISACE A PROVEDENÍ KOMPLEXNÍCH OPATŘENÍ K DOSAŽENÍ PŘEKVAPENÍ V ÚTOČNÉ OPERACI ARMÁDY

Podplukovník Zdeněk Kalach

Charakteristickým rysem soudobé bojové techniky jsou velké ničivé účinky, které mohou způsobit vysoké ztráty vojskům plnícím bojové úkoly. Účinky se zvyšují zvláště tím, použije-li se jí s překvapením pro nepřítele za takové situace, kterou nepředvídal a která vytváří na určitou dobu nerovnost podmínek ve vedení bojové činnosti. Překvapení je tedy takovým činitelem, který umožňuje dosáhnout úspěchu vynaložením menšího úsilí a zasáhnout nepřítele tehdy, kdy nemůže zmařit připravovanou činnost a musí své zámysly a svůj manévry přizpůsobit vzniklé situaci. Výsledky překvapení jsou podstatně závislé na takticko-technických vlastnostech bojové techniky, jíž se uskutečňuje, a na způsobech jejího použití.

Forem a způsobů překvapení nepřítele je mnoho. Nutno však zdůraznit, že je jich třeba používat souhrnně, komplexně, aby byla pro nepřítele vytvářena co nejsložitější situace. Na příklad překvapit nepřítele možno zahájením útočné operace v noci. Avšak po vyrazení vojsk představá už tento prvek působit. Nepřítel se sice dostal do takové situace, která mu ztěžovala zmařit připravovanou činnost, může však po jejím zahájení ihned provádět potřebná opatření, aby zpomaloval postup útočících vojsk. Proto je třeba využívat dalších způsobů překvapení, na příklad soustřeďovat ničivou palbu všech prostředků na nepřítele, mařit jeho činnost pro osvětlování bojiště, překvapivě použít zbraní hromadného ničení, oslepotovat jej atd. Jen komplexní opatření směřující k dosažení překvapení nepřítele umožňují dosáhnout nejlepších výsledků.

Překvapení není zvláštní, samostatný nebo neměnný prvek vojenského umění. Musí pronikat veškerou činností vojsk a velitelů, musí být průvodním jevem každého manévru a použití druhů vojsk nebo zbraní. Jen tak bude nepřítel uváděn do takové situace, která mu zabraňuje plně využít vlastních sil a bojové techniky k zmaření činnosti našich vojsk, a zbavován iniciativy.

Komplexní opatření k dosažení překvapení v útočné operaci

Útočná operace vševojskové armády vytváří mnoho předpokladů k dosažení překvapení nepřítele. Záleží na organizačních schopnostech velitelského sboru, jak jich dokáže vzhledem ke konkrétní situaci využít.

V útočné operaci vševojskové armády možno dosáhnout překvapení komplexním uskutečněním těchto opatření:

- skrytým soustředěním sil a prostředků k provedení útočné operace,
- zámyslem útočné operace, především volbou směru hlavního úderu, operačním učením vševojskové armády, dobou zahájení operace, novými způsoby použití druhů vojsk a vysokým tempem operace,

— použitím nových forem manévru a nových způsobů bojové činnosti v útočné operaci nebo takových, které za dané situace nepřítel neočekává, rozhodností a prudkostí úderů,

— dovedným a překvapivým provedením úderu zbraní hromadného ničení, aby bylo dosaženo maximálního účinku,

— pravděpodobným a živým maskováním vlastní činnosti, utajením veškerých příprav a klamáním nepřítele,

— dobrou součinností s taktickým a operačním výsadem, po případě s partyzánskými odřady a záškodnickými skupinami, které působí v útočném pásmu armády v týlu nepřítele,

— rychlým využitím všech chyb, jichž se nepřítel dopustil v organizaci své obrany a v jejím zámyslu.

Kromě těchto opatření celá bojová činnost vševojskových svazků umožňuje neustále překvapovat nepřítele a uvádět jej do takové situace, která mu ztěžuje plné využití sil a prostředků. Nepřetržitá součinnost vojsk, dovedné sladění palby všech prostředků, součinnost se sousedy a letectvem, nepřetržitě velení a zabezpečení vojsk, to jsou všechno takové činitele, kteří vytvářejí podmínky pro dosažení překvapení nepřítele a v kombinaci s přímými opatřeními mohou vytvářet výhodnou situaci pro splnění úkolů vševojskovými svazky.

Zvláštností překvapivé bojové činnosti je, že jednotlivé způsoby vedou k úspěchu jen tehdy, když se neustále obměňují, doplňují, když se neustále hledají nové cesty, jak danou činnost uskutečnit tak, aby byla pro nepřítele překvapením. Nelze tedy spoléhat na příklad jen na to, že jsme skrytě soustředili vojska k útoku a tím dosáhli překvapení na celou dobu operace. Všechny způsoby, jak byly uvedeny výše, nutno neustále kombinovat. V tom je právě komplexnost všech opatření k dosažení překvapení.

Ve své práci nebudu rozbírat všechny činitele překvapení. Soustředím se na vyhodnocení významu zámyslu útočné operace, použití zbraní hromadného ničení a na maskování vojsk.

Zámysl útočné operace jako základ k dosažení překvapení

Sama podstata zámyslu útočné operace musí být pro nepřítele překvapením. Z historie posledních válek je známo, že šablonovitě řešené operační úkoly v každém případě vedlo k nezdaru operace. Na druhé straně vedlo tvůrčí pojetí operačního zámyslu k překvapení nepřítele a tím umožnilo dosáhnout operačního cíle s vynaložením menšího úsilí.

Nejdůležitějším prvkem zámyslu je volba směru hlavního úderu. Je vypracováno mnoho pouček, jak se má provádět a co nutno uvážit, abychom na tomto směru dosáhli úspěchu. Často však bude překvapením pro nepřítele, když se nebudeme držet těchto pouček a hlavní úder provedeme tam, kde to nepřítel neočekával. Zkušenosti z Veliké vlastenecké války to plně potvrzují. Nepřítel také hodnotí konkrétní situaci na bojišti. Uvažuje o možných směrech našeho hlavního úderu a podle toho organizuje svou obranu a manévr v jejím průběhu. Tím, že provedeme hlavní úder v jiném směru, který sice neodpovídá všem poučkám o jeho

volbě, dosáhneme překvapení a uvedeme nepřítele do takové nepříznivé situace, která jej bude nutit měnit celkovou koncepci vedení obranné operace v jejím průběhu, což se jistě odrazí na jejich výsledcích. Ovšem takový manévr si vyžádá daleko dokonalejší přípravy útočné operace a uskutečnění četných technických opatření k jejímu zabezpečení.

Operační učlenění vševojskové armády musí vyhovovat zámyslu útočné operace. Překvapíme však nepřítele použitím tankových a mechanizovaných svazků v prvním sledu, vytvořením potřebné převahy nejen při průlomu prvního obranného pásma, ale i obranných pásem a postavení v hloubce, učleněním sestavy do hloubky, aby úder neustále narůstal a dosahovalo se vysokého tempa operace. Operační učlenění, je-li zaujímano podle určité šablony, umožňuje nepříteli nejen odhalit zámysl, ale použitím zbraní hromadného ničení jej i zmařit. Rozptýlením sil a prostředků do šířky a do hloubky, využitím celého prostoru, v němž se plánuje útočná operace, je možné utajit operační učlenění vojsk armády a tím si vytvořit podmínky pro překvapení.

Ani doba zahájení útočné operace nesmí být volena šablonovitě. Navykli jsme si zahajovat operace zrána, abychom přes den mohli prolomit taktickou hloubku obrany. Boj v operační hloubce nepřítele, tedy těžší a nesnadnější část úkolu, která nemohla být tak dokonale předem připravena, jsme začali plnit v noci. Vytvořili jsme si sice příznivé podmínky pro průlom nejlépe vybudované obrany nepřítele, zároveň však jsme takové podmínky vytvořili i nepříteli. Bude proto překvapením, budeme-li zahajovat útočné operace v noci, za nevýhodných povětrnostních podmínek. Dobře připravená útočná operace v noci právě vytváří příznivé podmínky pro boj v operační hloubce. Jak z povahy soudobé obrany vyplývá, dojde k nejrozhodnějším obdobím právě v hloubce, kdy bude nepřítel zasazovat své bližší i vzdálenější operační zálohy a bude docházet ke střetným sražením. Denní doba bude pro tyto formy bojové činnosti výhodnější nežli noc. Noční útočná operace ztěžuje nepříteli orientovat se v situaci a také komplikuje použití zbraní hromadného ničení. Tedy v době, kdy naše vojska vytvářejí nejvíce vhodných cílů pro údery těmito zbraněmi, je jejich použití nepříteli značně ztíženo. V operační hloubce jsou však možnosti rozptýlení daleko výhodnější.

Šablonovitost v operačních zámyslech se projevovala na příklad i v tom, že jejich podstatou bylo v každém případě obklíčit nepřítele, i když zkušenosti dokazují, že tomu vždy tak nebylo. Rozhodné rozvíjení úspěchu do hloubky, pronásledování odcházejícího nepřítele, ovládnutí objektů operačního významu vede k operačním úspěchům zrovna tak důležitým, jako obklíčení nepřítele. Proto nemusí každý zámysl útočné operace mít tento cíl. Právě soudobá organizace vševojskové armády nevytváří v každém případě pro takovou koncepci všechny podmínky a obklíčovací operace se budou plánovat na stupni front nebo skupina frontů. Rychlé proniknutí do operačního prostoru nepřítele, tedy do prostoru, kde má soustředěny prostředky k napadení zbraněmi hromadného ničení, má v soudobých podmínkách rozhodující význam, proto bude často podstatou zámyslu útočné operace vševojskové armády.

Zámysl je rozhodujícím činitelem překvapení, protože umožňuje další opatření, která s ním souvisí. Je tedy základem komplexnosti všech činitelů překvapení v útočné operaci. To ovšem platí jen o tvůrčím zámyslu,

který je založen na objektivním hodnocení konkrétní situace vlastní i nepřitele a odpovídá objektivním podmínkám na bojišti. Šablonovité zámysly jsou neslučitelné s povahou a podstatou soudobé útočné operace a vylučují možnosti překvapení nepřítele vůbec.

Použití zbraní hromadného ničení

Údery zbraněmi hromadného ničení možno dosáhnout takových účinků, které jsou dány jejich takticko-technickými vlastnostmi, jen tehdy, budou-li zasaženy nejdůležitější objekty a cíle nepřátelské obrany a bude-li jich použito tehdy, kdy nepřítel ještě neuvedl do plné pohotovosti svůj systém ochrany proti nim. Nelze tedy otázku použití zbraní hromadného ničení ulehčovat a vytvářet určité dogma, kterým se budeme řídit v každé situaci. Nelze pokládat za správný ani takový způsob plánování, kdy se cíle úderů volí dlouho před zahájením operace na základě neúplných zpráv o nepříteli a objektech, které mají být zničeny. I když nutno vycházet z určitých předpokladů, nelze na nich setrvávat, změní-li se situace.

Největších účinků lze použitím zbraní hromadného ničení dosáhnout tehdy, použije-li se jich současně a masově. Přitom nutno uvážit jejich speciální účinky a volit takové způsoby použití, aby se navzájem nerušily. Na příklad po provedení atomových úderů nutno zmařit manévry nepřítele, který uskutečňuje k zabránění využití účinků. K tomu je účelné použít chemických zbraní. Zálohy soustředěné v hloubce, které byly zjištěny delší dobu před zahájením útočné operace, je účelnější napadnout biologickými bojovými prostředky a podlomit jejich bojeschopnost; tyto prostředky se však méně hodí k napadení vojsk v dotyku až před samým zahájením operace.

Doba úderů zbraněmi hromadného ničení musí být též důkladně uvážena. Nelze ji paušálně volit na začátku dělostřelecké přípravy zteče v každém případě. Delší dobu před dělostřeleckou přípravou však nebude výhodné provést atomové údery, protože bychom mohli včas odhalit směr hlavního úderu. Nepřítel bude neustále studovat způsoby našeho použití zbraní hromadného ničení a vyvozovat z nich závěry pro svou činnost. Proto v každém případě nutno k volbě doby přistupovat na základě vyhodnocení situace, máme-li dosáhnout překvapení.

Jiný je způsob použití vlastních zbraní hromadného ničení proti týmž nepřátelským prostředkům. V tomto případě nutno podle mého názoru uplatňovat jednu zásadu, která bude mít platnost ve všech případech: ničit je ihned po jejich zjištění. Není možné oddalovat dobu, protože nepřítel bude těmito prostředky manévrovat a maskovat je tak, aby se vyvaroval jejich zničení. Půjde hlavně o palebná postavení atomového dělostřelectva a o odpalovací základny řízených střel. Tyto objekty bude ničit už armáda svými prostředky nebo vyžadovat jejich zničení na veliteli frontu.

I když zbraně hromadného ničení převyšují svými účinky veškerou dosavadní techniku, nutno jich užívat ve vzájemné součinnosti všech prostředků armády. Nelze jim připisovat takové možnosti, které nemají. Proto plného překvapení možno dosáhnout masovými údery zbraní hromadného ničení, doplněnými údery veškeré ostatní bojové techniky.

Maskování

Maskování zahrnuje veškerou organisovanou činnost sil a prostředků armády, která je usměrněna k utajení příprav k útočné operaci nebo k oklamání nepřítele o skutečných zámyslech a k svedení jeho průzkumu na nepravou cestu. Maskováním chceme dosáhnout také znesnadnění nebo úplné zmaření činnosti nepřátelského průzkumu. Musí být proto neoddelitelnou součástí a vlastností každé činnosti. Vytváří nejvýhodnější podmínky pro dosažení překvapení nepřítele ať už tím, že utajením všech příprav jej uvedeme do takové situace, že bude překvapen zahájením útočné operace, nebo že jej oklameme a organisovanou klamnou činností vytvoříme takovou situaci, která bude sice pravděpodobná, nebude však skutečná.

Utajení příprav útočné operace zahrnuje celý komplex činností, jejichž cílem je neumožnit nepřátelskému průzkumu získat jakékoli zprávy o připravované činnosti. Dosahuje se ho pečlivým maskováním všech přípravných prací souvisejících s budováním výchozího prostoru, skrytým soustřeďováním sil a prostředků na široké frontě ve značných hloubkách a mimo směr hlavního úderu skrytým provedením všech organizačních příprav souvisejících s plánováním útočné operace, utajením zámyslu až do zahájení útoku, dodržením dosavadního způsobu činnosti na bojišti, mařením nepřátelského průzkumu všech druhů, tvrdým prosazováním všech opatření, která byla pro utajení operace nařízena, atd.

Nutno zdůraznit, že všechna tato opatření třeba prosazovat komplexně, což se projevuje v maskovací činnosti všech štábů, druhů vojsk, sladěné podle jednotného zámyslu, v nepřetržitém střídání různých maskovacích opatření, aby byl u nepřítele vyvolán dojem jejich opodstatněnosti a pravděpodobnosti, v sladění všech maskovacích opatření s klamáním nepřítele a utajením připravované skutečné činnosti. Jen neustálým prosazováním všech těchto prvků, které tvoří obsah maskování, bude dosaženo úspěchu. Málo by nám bylo platné skryté soustřeďování vojsk nebo maskování ženijních prací, kdybychom zároveň nedosáhli toho, že veškerá činnost nepřátelského průzkumu bude mařena. Třeba vycházet z toho, že nová technika zvyšuje možnosti průzkumu ve všech směrech, a proto souběžně s jinými činnostmi musí být jeho maření pokládáno za jedno z hlavních opatření maskování v soudobých podmínkách.

Jedním z významných úkolů maskování v soudobých operacích je utajit přítomnost prostředků k uskutečnění napadení zbraněmi hromadného ničení, k jejichž zjištění bude usměrněno úsilí veškeré průzkumné činnosti nepřítele. Bude proto třeba soustřeďovat tyto prostředky v hloubce, plně využít všech příznivých vlastností terénu, abychom utajili jejich přítomnost před nepřítelem. Po zaujetí postavení bude třeba důkladně je zamaskovat a vytvořit pravděpodobné makety, které by mohly svést jeho průzkum.

Všechny činnosti spojené s utajením připravované operace mají sice velký význam, avšak neřeší veškerý problém maskování. I když se nepříteli nepodaří zjistit naše přípravy, může na základě vědeckého zhodnocení situace dojít k objektivním závěrům o vývoji budoucích operací a podle toho volit operační učlenění svých vojsk a zámysl vedení útočné operace. I za těchto podmínek může však být překvapen, avšak překva-

pení nebude úplné, protože po zahájení operace přestane značně působit a nepřítel bude mít všechny možnosti uskutečnit plánované použití sil, prostředků a manévru. Proto zvláště v soudobých podmínkách vzrůstá význam druhé skupiny činnosti, souvisící s maskováním útočných operací, klamání nepřítele s cílem předstíranou činností vytvořit takovou pravděpodobnou a možnou situaci, která po jejím vyhodnocení může vést ke změně původního zámyslu a přispět tak k dosažení překvapení v daleko větším rozsahu. Ovšem taková činnost musí být dopodrobna promyšlena a připravena. Třeba vycházet z toho, že nepřítel v průběhu války pozná naši taktiku, formy a způsoby bojové činnosti, že je neustále studuje a vyhodnocuje, proto nepravděpodobné maskování nejenže nepovede k úspěchu, nýbrž může prozradit i skutečnou připravovanou činnost. Proto je nutno plánovat centrálně, a to zpravidla na stupni frontu, který může vyčlenit k těmto účelům potřebné síly a prostředky. V rámci tohoto plánu budou vševojskové armády plnit úkoly omezeného rozsahu podle své úlohy a místa v útočné operaci frontu.

Jakým způsobem je možné klamat nepřítele, vyplne nejlépe z konkrétní situace. V každém případě je však třeba maskovat skutečnou činnost organisováním klamných manévru nebo činností. Jde zejména

- o klamné přesuny vojsk a bojové techniky, jejich soustřeďování v klamných prostorech,

- o klamné přeskupování a střídání vojsk, prováděného na široké frontě na těch směrech, kde se nebude prolamovat nepřátelská obrana,

- o vedení průzkumné činnosti na široké frontě, aby nepřítel neodhalil prostor nebo směr, kde soustřeďujeme hlavní úsilí průzkumu,

- o klamnou ženíjní úpravu terénu prováděnou na široké frontě s důrazem na ty prostory a směry, kde chceme vytvořit pravděpodobnou situaci o směru hlavního úderu připravované operace,

- o budování a zřizování klamných staveb, maket, palebných postavení všech druhů dělostřelectva, vyčkávacích prostorů tanků, klamných velitelských stanovišť, spojovacích uzlů, po případě týlových zařízení,

- o klamné stažení vojsk z předního okraje na těch směrech, kde nebudeme provádět atomové údery na přední okraj, a zaujetí klamného výchozího položení vojsk v hloubce kolem 5 km od předního okraje,

- o klamnou činnost pojítek podle předem zpracovaného plánu, která má za cíl svést nepřátelský průzkum pojítky a poskytnout mu takové zprávy, které by jej utvrdily v pravděpodobnosti připravovaných klamných opatření,

- o zadýmovací činnost vedenou na široké frontě a sladěnou jak se skutečnými, tak i s klamnými přípravami.

To jsou hlavní opatření ke klamání nepřítele, které ve svém souhrnu vytvářejí také velmi příznivé podmínky pro dosažení překvapení. Je třeba opět zdůraznit jejich vzájemnou spojitost a závislost. Nelze jen jedním opatřením dosáhnout cíle. Když na příklad plánujeme provedení klamného vyklizení prvního zákopu, abychom vzbudili u nepřítele dojem, že atomové údery budou provedeny na první postavení, musíme zároveň zaujmout klamně výchozí položení v určité vzdálenosti od předního okraje, provádět ženíjní úpravu terénu, klamně soustřeďování vojsk, budovat makety různého druhu, organisovat průzkumnou činnost, vést klamný provoz na pojítkách atd. Je tedy nutno maskovat celý komplex

činnosti, které souvisí s hlavním cílem oklamání nepřítele, abychom dosáhli překvapení. Z toho také vyplývá nutnost centrálního plánování maskování na vyšším operačním stupni, než je armáda.

Není mým úkolem rozpracovávat podrobně, jak se jednotlivé činnosti souvisí s maskováním a hlavně s klamáním nepřítele organisují. Zmínil jsem se o nich, jen pokud jde o jejich souvislost s překvapením.

V přípravném období útočné operace je hlavním cílem všech opatření usměrněných k dosažení překvapení nepřítele vytvářet takové podmínky, které budou vést ve svém souhrnu k tomu, že nepřítel nebude plně připraven k odražení prvního mohutného úderu, který má podlomit bojeschopnost bránících se vojsk.

Jak dosahovat překvapení v průběhu útočné operace

Všechna opatření k dosažení překvapení, organisovaná v přípravném období operace, přestanou více méně působit po jejím zahájení. Provedením dělostřelecké přípravy zteče a úderů zbraněmi hromadného ničení je prakticky odhalen náš zámysl alespoň na první období operace. Nepřítel má možnost získat dostatek zpráv o tom, kde vedeme hlavní úder, jak jsou uskupeny naše síly, a podle toho upravovat svůj zámysl. Když však jsme předtím dovedným maskováním dosáhli toho, že jsme ho oklamali o skutečném zámyslu, získali jsme značnou převahu v tom, že naše činnost byla zahájena s překvapením. Proto uskutečnění různých opatření k maření postupu útočících svazků, organisovaných nepřítelem, bude celkovým vývojem situace na bojišti ztíženo. Avšak i v průběhu útočné operace nutno uskutečňovat komplex opatření k dosažení překvapení nepřítele. V tomto případě ještě lépe vyniká, že prvek překvapení musí prolínat veškerou činností velitelů a vojsk, že musí být obsahem každého rozhodnutí a nařízení velitele.

V průběhu útočné operace se překvapení nepřítele dosahuje současným nepřetržitým uskutečňováním komplexu různých činností, především

- nepřetržitou součinností všech druhů vojsk a usměrňováním jejich úsilí k dosažení společného cíle; tím se nepřítel neustále uvádí do situace, která mu zabraňuje účelně využít vlastních prostředků;

- rozhodným postupem svazků do hloubky nepřátelské obrany, vysokým tempem bojové činnosti, která umožňuje mařit zámysly nepřítele už v jejich počáteční koncepci. Vysoké tempo a rozhodný postup zbavují nepřítele iniciativy, nutí ho přizpůsobovat svůj zámysl situaci na bojišti a umožňují překvapovat ho smělymi údery všech druhů vojsk;

- útoky z chodu bez příprav prolamovat připravovaná postavení nebo pásma v hloubce obrany a neposkytovat nepříteli čas, aby mohl uspořádat svá vojska nebo přisunutými zálohami organisovat novou obranu;

- rozhodností při plnění úkolů, udržením iniciativy ve vlastních rukou, aby nepřítel byl nucen přizpůsobit svá rozhodnutí situaci, kterou na bojišti vytváříme, podrobovat svou vůli našim zámyslům,

- řešením všech úkolů rozhodnou útočnou činností, střetnými boji a sražením, protože i dočasný přechod do obrany znamená určitou ztrátu iniciativy a může vést za soudobých podmínek i k zmaření operace;

— překvapivým použitím zbraní hromadného ničení v takové době, kdy nepřátelská vojska jsou nejzranitelnější, když jsou nucena bojovat v otevřeném terénu nebo když pochodují soutěskami, osadami a p.;

— nepřetržitým průzkumem celé hloubky operačního učenění nepřitele, hlavně jeho záloh, abychom mohli ihned mařit jejich činnost a zamezili tak jejich organisovaný zásah na bojišti;

— změnou směru hlavního úderu v průběhu operace, obchvacováním a obcházením nepřátelských objektů a jejich izolací od ostatních vojsk, čímž je nepřítel nucen měnit použití druhých sledků a záloh;

— tvrdým a nepřetržitým velením všem vojskům armády jako základním předpokladem uskutečňování zámyslu a nepřetržité součinnosti vojsk;

— utajeným manévrem druhých sledů a záloh a jejich použitím v tom prostoru a v té době, kdy to nepřítel neočekával;

— rychlým využitím úspěchu, jehož dosáhl operační nebo taktický výsadek, hlavně zničením prostředků atomového napadení nebo upoutáním záloh do boje, konečně

— využitím všech chyb, jichž se nepřítel v průběhu útočné operace dopustil, a přizpůsobením vlastního zámyslu konkrétní situaci, která tím na bojišti vzniká.

Tyto činnosti, které tvoří neododdělitelný prvek bojové činnosti vůbec, jsou zároveň nejvýznamnějším činitelem překvapení. Jejich podstatou je desorientovat nepřítele, přinutit ho, aby bojoval v takové situaci, kdy nemá přehled ani o svých, ani o našich možnostech, a udržovat si tak neustále převahu, iniciativu a možnost bit nepřítele tam a takovým způsobem, jak to nejvíce přispívá k dosažení cíle operace.

V soudobých podmínkách bude zvlášť důležitým činitelem operačního překvapení použití operačního výsadku k ovládnutí důležitého objektu. Jeho vysazení nutí nepřítele rozptylovat úsilí svých vojsk a řešit dva různé úkoly: mařit činnost operačního výsadku a zároveň brzdit postup útočících svazků vševojskové armády. Taková situace je velmi příznivá pro zesílení úderu na nepřítele a pro rychlé dosažení stanoveného operačního cíle sladěním útočné činnosti výsadku s postupem pozemních vojsk. Překvapení v tomto období operace dosahujeme tedy jak činností operačního výsadku, tak i činností pozemních vojsk, kterou doplňujeme nenadálými údery zbraní hromadného ničení a jiných prostředků.

Čím častěji bude nepřítel nucen bojovat v takové situaci, která mu zabraňuje cílevědomě a organisovaně použít vlastních sil, tím bude působení překvapení trvalejší a bude nabývat operačního významu. Je nasnadě, že není možné vypočíst všechny prvky překvapení, ani určit jejich objektivní platnost ve všech operacích. Co v jednom případě bude vést k překvapení, může v jiném případě znamenat úplně opačný stav. Když na př. využitím chyb, jichž se nepřítel dopustil, bude možné jednou dosáhnout překvapení, v druhém případě mohou být učiněny úmyslně s tím, aby nepřítel překvapil nás. Abychom se vyvarovali takových případů, musíme neustále hodnotit objektivní situaci na bojišti a závěry neustále srovnávat se skutečností. Je třeba co nejvíce odstranit subjektivní stránku rozboru situace a držet se objektivní skutečnosti.

Závěr

Komplexní opatření k dosažení překvapení v útočné operaci armády jsou významným činitelem jejího úspěchu. Nutno však vidět tu skutečnost, že vytvářejí jen příznivější podmínky pro činnost vlastních sil a prostředků, že o konečném výsledku, úspěchu nebo neúspěchu každé operace rozhodují vojska se svou bojovou technikou. Nemůže proto samo překvapení být rozhodujícím činitelem úspěchu, jak se to často tvrdí. Když k takovým případům snad dojde, nutno je pokládat za specifické, za možné v dané konkrétní situaci a ne za všeobecný jev.

Význam překvapení je v tom, že nepříteli ztěžujeme uskutečnění plánovaných zámyslů, že svou dovednou, organisovanou a promyšlenou činností vytváříme nerovnost podmínek vedení operace a že i slabšími silami můžeme dosáhnout úspěchu nebo i vítězství nad nepřítelem.